

PORTA PARA O EXTERIOR

**GUÍA DIDÁCTICA
PARA O VISIONADO NAS AULAS**

UM DOCUMENTÁRIO
DE SABELA FERNÁNDEZ
E JOSÉ RAMÓN PICHEL

PRESENTACIÓN DA UNIDADE

A través do documental, *Porta para o exterior*, adentrarémonos en conceptos importantes do currículo académico de lingua e cultura galega: Galiza como berce da lingua portuguesa e a lusofonía. Nese sentido, entenderemos a nosa lingua como unha variante, con marca de identidade propia, vinculada ao resto de países que forman parte da comunidade lusófona.

Para profundizar mellor no visionado, propómosche algunhas actividades para acompañar o documental. Están organizadas como unha guía de “lectura”.

→ **Antes de ver o documental**, será interesante comprobar que entendes algúns dos conceptos e declaracións que aparecerán, que poñas en marcha todo o coñecemento que xa tes sobre o tema e que, a partir del, constrúas as túas hipóteses e teorías sobre o que vai ser dito. Podes ir comprobando se estabas ou non no certo á medida que avance o vídeo.

→ O seguinte bloque de exercicios (**Mentres ves o documental**) pretende axudarche a comprender e ordenar as informacións que se achegan ao longo do filme.

→ E, por último, propómosche un exercicio de avaliación (**Despois de ver o documental**) para que comprobes o que aprendiches.

SOBRE QUE QUEREMOS AFONDAR CON ESTAS ACTIVIDADES?

→ Afondar en conceptos de lingua e sociedade como lingua inicial e habitual, ecolingüismo, variedades da lingua, lusofonía, reintegracionismo, norma e prexuízo lingüístico.

→ Valorar producións orais emitidas con fonéticas galegas e portuguesas diferentes, desenvolvendo unha actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.

→ Comprender e interpretar textos orais propios dos medios de comunicación audiovisual.

→ Comprender como se organiza un texto expositivo argumentativo (escrito ou audiovisual)

→ Desenvolver habilidades de escoita activa, cunha actitude de interese, de cooperación e de respecto.

SINOPSE

Porta para o exterior é unha proposta de viaxe para o noso idioma.

Unha viaxe que nos permite transitar polas experiencias de máis de 70 persoas entrevistadas, que nos mostran como e por que viven a súa lingua diariamente como unha lingua que se fala non só na Galiza, senón tamén noutros lugares do mundo: Brasil, Portugal, Angola, Mozambique e Timor Leste, e os desafíos que leva consigo.

En *Porta para o exterior* precisamos pouca bagaxe: só un afinador de oído, un bo sentido musical, ganas de comunicar e de comunicarse e unha inmensa curiosidade como brúxula.

Porta para o exterior pretende coñecer sen intermediarios cales son as razóns desas persoas afirmaren que galego e portugués son variedades do mesmo idioma e, cales as súas propostas de futuro para que os/as falantes da lingua ao norte do Miño se empoderen máis aínda, agora que os datos do IGE falan de que só 13% de crianzas menores de 14 anos teñen como lingua diaria a que fora maioritaria en xeracións anteriores.

FICHA TÉCNICA

Título: Porta para o exterior

Ano: 2016

Duración: 55 minutos

Xénero: Documental

Dirección: Sabela Fernández e José Ramom Pichel

Guión: Sabela Fernández e José Ramom Pichel

Locución da voz en off: Sara Mejuto

Música: Ataque Escampe

Montaxe: Axóuxere

ACTIVIDADES ANTES DE VER O DOCUMENTAL

A

QUE É O QUE XA SABES?

Estás a punto de adentrarte no visionado dun filme documental.

Como xa sabes, o cinema, alén de ser un medio narrativo, é tamén un medio cunha grande potencialidade visual.

De feito, a linguaxe visual no cinema é un dos recursos no que máis inciden os realizadores-as para darlle aínda un significado máis trascendente e intenso ás súas producións.

Unha das ferramentas mais empregadas para este fin é a metáfora visual onde unha imaxe ten superposto ademais do seu significado real, un significado simbólico.

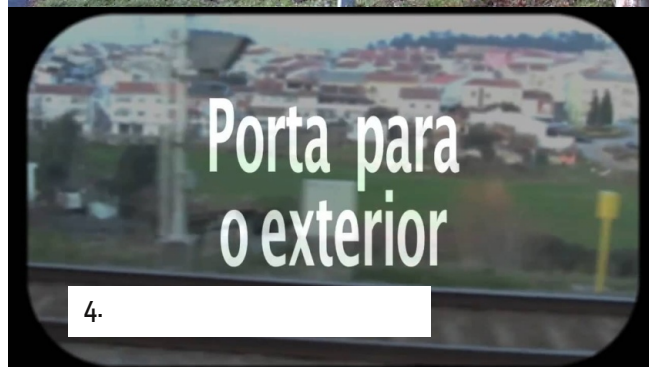
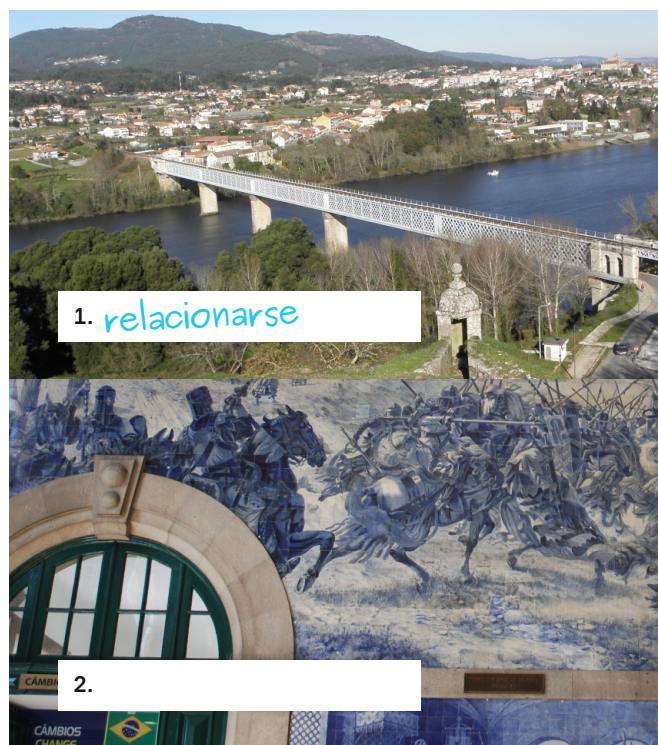
Queremos, neste sentido, que nos digas con que conceptos abstractos ou con que significados subxectivos e simbólicos asociarías ti algunhas das imaxes máis importantes que aparecen no documental, *Porta para o exterior*.

Seguramente, decatáste de que non andas nada errado na interpretación correcta destas imaxes logo que comeces a visionar o documental. Neste sentido, este exercicio vaiche axudar a entender mellor os bloques de contido en que está dividido o filme e o seu sentido último.

1. Que te suxiren estas imaxes?

Relaciona as imaxes con esta lista de conceptos:

novos camiños, relacionarse, descoñecemento,
mudanza de vía, historia, Portugal,
descubrir, separación.

2. Con que imaxes das anteriores cres que se poden relacionar estas frases?

Avanzámosche, a continuación, algunhas das frases que aparecen textualmente en *Porta para o exterior*.

Corresponden ás declaracións dalgunhas das persoas que aparecen no documental e teñen grande relevancia para a interpretación dos contidos do filme. Unha vez lidas, tenta vincular cada frase coas imaxes anteriores.

1. «Sempre me dixeran que o galego era unha lingua diferente do portugués mais a realidade é que nunca tivera um contacto real con a lingua portuguesa».

(Sara Mejuto. Voz en off)

5. «Debemos deixar de mirar un pouco máis lonxe das nosas fronteiras mentais e políticas. E ver que esas barreiras son demasiado pequenas a nivel práctico, a nivel real, do que nos queren facer ver».

(Jessica Beiroa. Xornalista)

2. «Un día decidín atravesar a fronteira...

Como fixera antes tanta xente!»

(Sara Mejuto. Voz en off)

6. «Para que vou centrar a miña atención naquilo que me separa... prefiro centrarme no que me une».

(Iago Bragado. Filólogo)

3. «A ponte serve para atravesar, a ponte serve para conectar».

(Guadi Galego e Vozes da radio:

Canción: *Ponte ao meu lado*)

7. «Hai que buscar novas vías».

(Paulo Rico. Activista social)

4. «É unha cultura que é similar con Galicia: a fronteira non existe en termos de cultura».

(António Alberto Alves. Livraria Tragamundos)

8. «É o momento de facer que entren novos aires para a lingua. É o momento de iniciar novos camiños».

(José Luis Rguez. Catedrático de lingua portuguesa. USC)

9. «A pesar de tanta incomunicación e até os anos 20, e despois da Guerra Civil, e despois de tanta represión e da ditadura, todo ese galeguismo tivo como referente o mundo portugués e como referente de reintegración, a lingua portuguesa».

(Elias Torres. Director do grupo de investigación Galabra, USC)

3. Facendo oído

Escoita a música: “O que ela quer” da cal aparece un pequeno treito no noso documental. Poderás atopala na seguinte ligazón de youtube:

<https://www.youtube.com/watch?v=iLoU5OcQo-k>

Entretanto estás a escoitar, vai cubrindo os ocos que deixamos en algunhas partes do texto para encher coas palabras que faltan.

_____ quero o teu _____
 _____ quero o teu _____
 _____ quero _____
 _____ quero o que prevê
 _____ quero _____
 _____ quero _____
 _____ quero mais _____
 _____ quero adiar _____
 _____ quero estar sozinha _____
 _____ quero _____
 _____ quero _____
 _____ quero _____
 _____ quero _____
 _____ quero _____
 _____ quero _____
 _____ quero _____
 _____ quero _____
 _____ quero _____
 _____ quero o teu avesso _____
 _____ quero _____
 _____ quero _____
 _____ quero _____
 _____ quero estar no meio _____
 _____ quero água no rosto _____
 _____ quero _____
 _____ quero _____
 _____ quero _____
 _____ quero uma ilusão _____
 _____ quero _____
 _____ quero _____
 _____ quero que te vás _____

(Até o min. 2:40)

Unha vez enchidos os ocos coas túas hipóteses, escoita outro vídeo da mesma canción, neste caso, coas lendas en inglés e portugués:

<https://www.youtube.com/watch?v=5b61Aprgjfc>

Escoita tamén até o min. 2:40, e contrasta os teus resultados.

Pensas que fuches capaz de entender a maior parte da canción? Que cres que quere transmitirnos?

.....

4. Escribindo novas letras

Cando cubriches os ocos na canción, escribiches as palabras de xeito moi diferente a como se escriben en portugués? Que grafías ou letras diferentes encontraches? Coñecías xa algunha delas?

E agora, atréveste a escribir uns versos máis para esta canción con estas novas letras engadindo as cousas que ti non queres?

.....

RECORDA

O importante deste exercicio non é como escribiras as palabras cunha norma diferente a do portugués. O fundamental é que entendeses o sentido da canción conseguises colocar nos ocos o maior número de palabras.

En moitas das intervencións que aparecerán despois, no documental, escoitarás diferentes variedades do portugués falado no mundo... e en xeral, non vas ter máis dificultade que coa escoita desta canción.

Anímaste a tentalo?

B CONCEPTOS ÚTILES

No ano 2014, aprobouse no parlamento galego, por unanimidade, a **Lei Valentín Paz Andrade**, unha lei que leva o nome do recoñecido galeguista histórico e empresario, fundador de Pescanova, Valentín Paz Andrade, homanexado o día das Letras Galegas 2012.

Esta lei pretende aproveitar os vínculos existentes entre a lingua galega e a lusofonía, un término utilizado para englobar a todos os países e lugares de fala portuguesa.

En relación co anterior, este documental é un contributo á citada lei. Vamos aprender con el algunhas cuestións sobre ortografía, xeografía da lusofonía e relacionamento histórico e cultural con as falas portuguesas.

1. Mais o que entendemos por lusofonía ?

Escoita este vídeo da artista galega Uxía Xenlle titulado *Cantos na Maré*:

<https://www.youtube.com/watch?v=uZVGThkTW7U>

Anota os países e os lugares que se mencionan na música.

Despois, marca neste mapa os países aos que se fai referencia tanto a través da propia letra da canción como das imaxes que aparecen no vídeo.

PARA SABER MAIS

Na citada lei contéplase que, como galegos e galegas, aínda que difiramos actualmente no uso dunha normativa oficial que non coincide con a ortografía común maioritaria da comunidade de países e lugares de fala portuguesa, temos a vantaxe histórica de compartir lingua cunha comunidade de máis de 250 millóns de persoas. Segundo o recollido na web do **Consello da Cultura Galega**, con esta lei, «o Goberno galego queda obrigado a incorporar progresivamente a aprendizaxe da lingua portuguesa como lingua estranxeira nos centros de ensino de Galicia. Tamén será obxectivo estratéxico do Goberno galego a promoción das relacións cos países de lingua portuguesa. Así mesmo, a Xunta de Galicia favorecerá a reciprocidade de emisións televisivas e radiofónicas entre Galicia e Portugal».

Felicidades porque, con este exercicio, tes practicamente artellado o mapa da lusofonía!

Agora comproba na rede se estabas no certo e corrixe algún erro o ausencia que non apareza no vídeo.

2. Cantos na maré

Cantos na maré é un festival de músicas lusófonas que se organiza todos os anos en Pontevedra. En palabras da súa organizadora, Uxía Senlle, a cantora que xa escoitabas antes no vídeo, con unha canción alusiva ao festival: «O galego-portugués ábrenos as portas do mundo lusófono».*

Neste exercicio, vamos aproveitar para coñecer mellor, a cantante da anterior canción «O que ela quer», **Aline Frazão**, a **Sara Tavares** e a **Fred Martins**, algúns dos artistas da lusofonía que teñen participado na iniciativa de Cantos na maré e que aparecen, moi brevemente, cantando no documental.

Estas son as súas descricións na wikipedia en portugués:

- 1.- Luanda, (Angola em 17 de Junho de 1988), é uma cantora e compositora angolana.
- 2.- Niterói, (Brasil em 14 de junho de 1970), é um cantor e compositor brasileiro.
- 3.- Lisboa, (Portugal em 1 de febreiro de 1978), é uma cantora e compositora portuguesa com ascendência cabo-verdiana.

Fai as tuas hipóteses e dinos quen é quen.

Depois das anteriores actividades, cales pensas que poden ser os contidos con máis relevancia en Porta para o exterior?

Depois das anteriores actividades, cales pensas que poden ser os contidos con máis relevancia en Porta para o exterior?

*- Vid. <http://pontevedraviva.com/cultura/24473/cantos-na-mare-chave-para-abrir-portas-mundo-pontevedra/?lang=es>

ACTIVIDADES MENTRES VES O DOCUMENTAL

Ao longo destas actividades, deberás verificar a túa comprensión con respecto aos contidos do filme. Son exercicios sinxelos onde deberás marcar verdadeiro ou falso, unir ou ordenar secuencias de frases para dar sentido a unha afirmación ou relacionar unha determinada declaración extraída do filme con unha imaxe ou coa persoa responsábel desa declaración. **COMEZAMOS!!**

A INTRODUCCIÓN

Tempo: Até o min. 4:12. Duración: 4:12

Verdadeiro ou falso?

Determina se as seguintes declaracións escoitadas nesta primeira parte son verdadeiras ou falsas. Lembrámoste que aínda que sexan, cen por cen verdadeiras, non aparecen recollidas textualmente.

JORGE MIRA (Físico):

"O prestixio do galego é superior ao do castelán e, por tanto, o galego ten garantido o seu nivel de supervivencia".

☐ V ☐ F

MANUEL VELHO (Sociólogo):

"Nestes últimos vintecinco anos, gañáronse máis falantes que en cincocentos anos".

☐ V ☐ F

XIANA DOMÍNGUEZ (Estudiante de filosofía):

"Poder falar con algúns mozos que viñeran de Angola e poderse comunicar con eles coa nosa lingua, coa lingua materna que che dixeron sempre que non servía para nada, que che dixeron sempre que era basicamente inútil ...páreceme valiosísimo e crea unha conexión real cos países lusófonos".

☐ V ☐ F

IAGO BRAGADO (Filólogo):

"O galego cada vez está menos castelanizado."

☐ V ☐ F

B COLLAGE DE VÍDEOS DE YOUTUBE

Tempo: A partir do min. 4:13 até o min. 5:23. Duración: 1 min , 10 seg.

Nesta parte, a partir dun pequeno collage de varios vídeos de youtube, introdúcense algúns dos temas que logo serán desenvolvidos polo miúdo no resto do documental. Daraste conta de que á parte de galego, comezarás a escoitar tamén algunhas modalidades lingüísticas da lusofonía como portugués europeo e portugués do Brasil.

Estas son algunhas das declaracións máis importantes transcritas ao galego oficial:

1. Esa lingua magnífica que ten tanta diversidade de pronuncias é efectivamente unha das maiores riquezas que posuímos.
2. A ponte serve para atravesar, a ponte serve para conectar.
3. Cando nós dicimos que o galego é a mesma lingua que o portugués estamos a afirmar que forma parte do mesmo sistema lingüístico e un sistema lingüístico ten sentido polas súas diferentes variantes.
4. Que a orixe da nosa lingua está na Galiza.
5. E o galego...a onde fica o galego?

E estes os temas :

- A. Unidade lingüística dentro da diversidade.
- B. Galiza, berce da lingua portuguesa.
- C. Vínculos culturais coa lingua e a cultura portuguesa.

Relaciónaos!

VIAXE DE IDA

Tempo: Do min. 5:23 até o min. 11:39.

Duración: 6 min, 16 seg.

Verdadeiro ou falso?

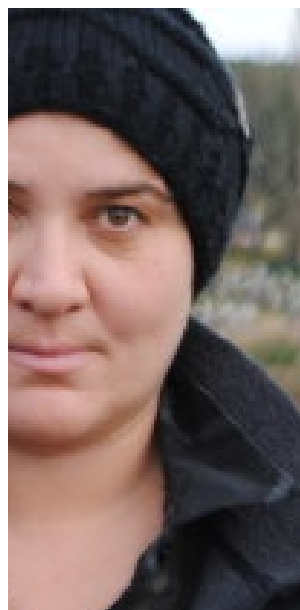
Coloca verdadeiro e falso, de novo, ás seguintes declaracións:

1. Sara Mejuto (Voz en off): *Narra que temos moito contacto coa lingua portuguesa e por iso, non temos problemas cando nos comunicamos con xente de países de fala portuguesa.* (Min. 5:50) ☐ V ☐ F
2. Montse Dopico(Xornalista): *Sostén que un-unha por falar, por compartir a lingua con outros Estados, a nosa lingua é menos galega e que iso non é se pode xustificar de ningún xeito.* (Min. 14:08) ☐ V ☐ F
3. Elías Torres (Director do grupo de investigación Galabra, USC): *Pregúntase que como é posíbel que moita xente poida ir a Portugal e entenderse falando galego. Afirmar tamén que o entendemento nace, sobretudo, da vontade de querer entenderse. Con vontade, as posibilidades de entendemento entre persoas galegas e portuguesas multiplícanse. Di tamén que isto só se produce cando hai contacto máis que a nosa relación co mundo portugués é esporádico.* (Min. 11:10) ☐ V ☐ F

2. Uxía Senlle e Uxia Pedreira son dúas das cantantes máis recoñecidas no ámbito musical galego e que máis teñen traballado pola conexión cultural entre músicos galegos e lusófonos.

Con quen interpreta cada unha delas a canción que se escoita no documental?

Relaciona a súa cara coa do seu compañeiro ou compañeira da lusofonía.

Uxia Pedreira

Uxía Senlle

LUSOFONÍA

Tempo: Do min. 6:37 até o min. 17:20

Duración: 11 min. 23 seg.

No seguinte bloque de actividades, introducímonos de cheo en contidos propiamente lusófonos.

1. Que di Aline Frazao do festival *Cantos na maré*, do que xa comentamos antes no anterior bloque? (Min.10:04)

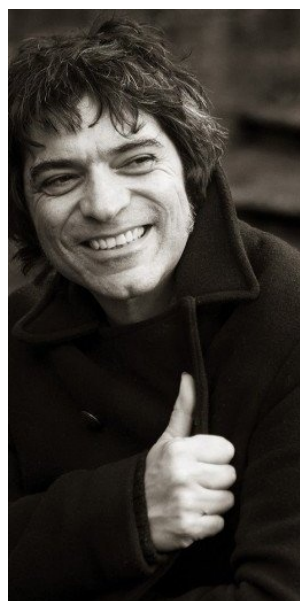
.....

.....

.....

.....

.....

Lembra: Os treitos das músicas aparecen no min 9:17 e no min. 10.26 respectivamente.

3. A facilidade de comprensión mutua entre os falantes de galego e portugués está detrás das declaracións seguintes. Relaciona as secuencias da columna A coas que correspondan da columna B.

A	B
1.- No meu caso, a verdade é que levo máis de vintetantos anos que participo persoalmente	a.- foi cando fun traballar (...) con xente de Angola e tamén de Portugal.
2.- Musicalmente, toda a relación que tiveron coa lusofonía ou cos países lusófonos	b.- en proxectos con xente de Portugal, de Angola (...) de Brasil, ultimamente moito. Aí ves que o tema da lingua é simplemente... un camiño xa feito!
3.- Se pensamos que é unha lingua distinta, xa a abordamos de forma distinta...	c.- e ti non coñeces como falan en portugués... Apaga e vámonos!
4.- Se a ti che meten que galego e portugués son linguas diferentes,	d.- Se pensamos que é a mesma lingua pomos os oídos e, rapidamente, dámonos conta de que é a mesma, e iso ábrenos oportunidades moi grandes en África, en América, e mesmo en Europa.

4. (Min. 12:10) Nas seguintes declaracións, a variedade lingüística que vas escoitar é portugués, na modalidade portuguesa e brasileira.

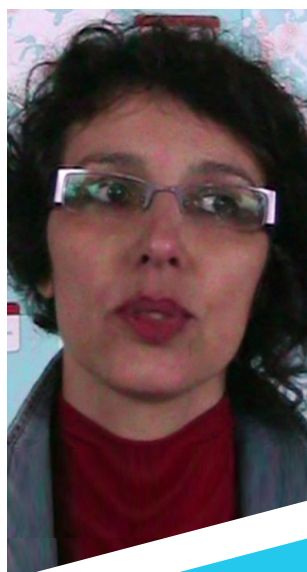
As mulleres que falan son Carla Carbatti, do Brasil, concretamente, dunha rexión chamada Minas Gerais, e María José Ferreira, de Lamego, no norte de Portugal. Como comprobarás das súas declaracións, o portugués de Brasil e o de Portugal, presentan pronunciacións e léxico diferente entre eles.

Transcrición con ortografía actual galega:

- 1.- «Para min, hai máis comunicación cando subo a un monte nunha aldea e falo cunha señora que fala o galego de toda a vida que cando desembarco en Lisboa para falar cun lisboeta»
- 2.- «Con respecto ao portugués de Portugal e ao portugués de Brasil os brasileiros, se falamos así amodo, devagar, eles entenden todo o que dicimos»
- 3.- «Se falamos rápido non nos entenden. Eles -os lisboetas -cómense as vocais e iso para min é un pouco difícil de entender».
- 4.- «Hai palabras diferentes entre o portugués de Portugal e o portugués de Brasil»

Coloca **MJF** e **CC**, segundo proceda, ás anteriores declaracións segundo proceda.

CC

MJF

TRANSCRICIÓN USANDO A ORTOGRAFÍA PORTUGUESA

1. «Para mim, há mais comunicação quando subo a um monte numa aldeia e falo com uma senhora que fala o galego de toda a vida que quando desembarco em Lisboa para falar com um lisboeta».
2. «Com respeito ao português de Portugal e ao português do Brasil os brasileiros, se falamos assim amodo, devagar, eles percebem tudo o que dizemos»
3. «Se falamos rápido não nos percebem. Eles -os lisboetas-comem-se as vogais e isso para mim é um pouco difícil de perceber».
4. «Há palavras diferentes entre o português de Portugal e o português do Brasil».

Seguimos en territorio lusófono:

5. (Min. 17:45) Nunhas declaracións de Maria José Ferreira incídese na diferenza de palabras empregada no Brasil e Portugal para denominar a mesma realidade. Este fenómeno de variedade léxica, acontece en infinidade de linguas. Por exemplo, no caso do español, hai varias palabras para denominar ao tecido de lá, algodón ou outro material que funciona de cobertor. No español peninsular, dise «manta» pero, no español de Hispanoamérica, por exemplo, en México, «manta» chámase «cobija».

¿Coñeces outros exemplos no español?

.....

.....

.....

.....

.....

6. No seguinte exercicio, a partir do texto emitido por Maria José Ferreira, propómosche que asocies as seguintes imaxes coa súa correspondente palabra en galego e coas palabras que nos conta María José Ferreira se empregan en Portugal e Brasil, para o mesmo.

«Nós dicimos “Câmara Municipal”. E en Brasil, din “Prefeitura”. Para os medios de transporte, eles din “ônibus” e nós “autocarro”. Temos unha palabra tamén moi simpática que é “matraquilhos” que en Brasil, chaman “pingolim”».

Port. do Brasil:

Port. de Portugal:

Galego:

Port. do Brasil:

Port. de Portugal:

Galego:

Port. do Brasil:

Port. de Portugal:

Galego:

PARA SABER MAIS

No caso dos acentos, das pronunciacións acontece o mesmo. Mesmo que se fale da mesma lingua, hai moita diversidade fonética ao longo dun territorio. Carla Carbatti, por exemplo, fala de que pronunciacións hai moitísimas non só entre Portugal e Brasil, senón tamén dentro do seu propio país e que iso non ten que significar linguas diferentes.

Ela di que no seu país, no Brasil, algúns sons pronúncianse de maneiras moi diferentes dependendo dos diferentes territorios que integran o estado do Brasil.

O exemplo que ela utiliza é a diferente maneira de pronunciar o sintagma de «Leite quente»: no Sur do Brasil, din: «Leite quente», e ela que é de Minas (Gerais), do Sudeste do Brasil, di «Leichi quenchi».

Encontras algún caso parecido no galego?

NORMA LINGÜÍSTICA

Tempo: Do min.17:20 até o min.22:38

Duración: 5 min.18 seg.

Como estamos a ver, as linguas non son sistemas ríxidos e inmutábeis, senón realidades complexas e variábeis. Dentro de cada lingua, conviven variedades internas, diversas.

A través das declaracións dos-as entrevistados-as desta parte do documental, profundizaremos sobre as variacións fonéticas, morfolóxicas e léxicas do galego.

A. A que bloque dialectal pertence a fala de Gerardo Uz, un dos entrevistados? Cales son os trazos fónicos e morfolóxicos que di que o caracterizan?

.....

.....

.....

B. Segundo se desprende das declaracións dos falantes entrevistados máis vellos, cales eran antes os nomes dos días da semana na lingua galega para mércores e xoves?

.....

.....

REINTEGRACIONISMO

Tempo: Do min.22:39 até o minuto 31:28.

Duración: 8 min.89 seg

O reintegracionismo é un movemento lingüístico-cultural que asenta as súas raíces filosóficas e metodolóxicas no pensamento lingüístico do galeguismo histórico do século XIX e XX.

Aínda que institucións ou grandes vultos do galeguismo histórico sustentasen parte do argumentario das teses reintegracionistas (Manuel Murguía, Castelao, Johan Vicente Viqueira, Vicente Risco, Antón Villar Ponte, a RAG antes de 1936, Valentim Paz-Andrade, etc.), o reintegracionismo foi descartado como opción normativa no ano 82, data da aprobación das *Normas ortográficas e morfolóxicas do idioma galego*.

Aínda así, e apesar do desprestixio e descoñecemento en que se sumiu esta tendencia, moitas persoas recolleron ese legado e traballan actualmente por el, vivindo a lingua galega desde unha perspectiva, que diría Castelao, extensa e útil, en aras dun achegamento real coa lusofonía.

Actualmente, o movemento reintegracionista está formado por galegas e galegos de distintos sectores sociais e procedencias (sector empresarial, obreiro, universidades, músicos/as, asociacionismo de base, profesións liberais, intelectuais, institucións, etc). A súa perspectiva, a de vivir o galego como unha lingua internacional, cobra cada día máis forza desde a aprobación da Lei Valentín Paz Andrade.

↓ Placa na entrada do castelo de Guimarães, Portugal, recollendo unha das mais famosas afirmacións de Castelao sobre a lingua galega.

1. Poderías anotar, unha vez visionado este bloque, cales son as ideas e as definicións que che parecen máis relevantes do movemento reintegracionista?

Colocamos ao lado unha nube con algunhas palabras clave para te inspirar e lembrar →

COMUNIDADE	INTERNACIONALIZACIÓN	
IDENTIDADE	FUTURO	PASADO
ESTRATEGIA	MODELO DE CULTURA	

2. Nese sentido a protagonista vivencial do documental que, desde o min. 5:23 até aquí nos narrou en voz en off a súa descuberta lingüística do mundo lusófono chega, neste momento do filme, ao fin da súa viaxe cara o galego como unha lingua internacional. A partir de aí, como verás, inicia un camiño de volta desde a lingua portuguesa para o galego.

Ordena todas estas secuencias e terás unha perspectiva de toda a súa viaxe lingüística:

- A protagonista descobre que, a pesar de algunhas dificultades iniciais, co galego pode entenderse con persoas de Portugal, Angola, Brasil, etc. falando na súa variante do interior da Coruña, modificando e adaptando só algúns trazos que favorecen a intercomprensibilidade.
- A protagonista decide cruzar a fronteira e atreverse a descubrir novas realidades lingüísticas en Portugal.
- A protagonista ten familiares arxentinos e descobre que co español pasa o mesmo: que hai pronuncias, trazos gramaticais e palabras diferentes.
- A protagonista descobre que a actual norma galega é un pouco distante das solucións portuguesas e que podería ter sido diferente. Isto é, moito máis próxima con esas variedades lusófonas.
- A protagonista sabe que agora lle fica a viaxe máis difícil. Convencer a moita xente con prexuízos sobre a consideración que se ten sobre as persoas que entenden o galego como lingua propia do país mais tamén como unha variante lingüística dentro dun sistema máis amplo chamado lusofonía.

1	2	3	4	5

Como xa se comentaba no anterior exercicio, cando ela descobre o reintegracionismo, sabe tamén que este movemento foi marxinalizado e, sobretudo, que está sometido a moitos prexuízos.

A partir deste momento, o documental é un exercicio de contrargumentación de- ses argumentos negativos.

TAREFA PARA CASA

Despois de teres ti escrito anteriormente a lista das ideas que te pareceron máis relevantes sobre o movemento reintegracionista, por parte dos entrevistados, pensa tamén o que non che convence deste movemento. De xeito analítico e utilizando argumentos válidos (Científicos, racionais, de exemplificación...), escribe unha lista de argumentos a favor do reintegracionismo e outra en contra.

Para darche unha idea, podes utilizar unha tabe- la tipo:

Oportunidades- Beneficios	vs.	Riscos- Problemas-Perigos
---------------------------	-----	---------------------------

3. Cales pesan máis no teu caso persoal? Xustifica a túa resposta

.....

.....

.....

ANTES DE
NADA, LEMBRA

VIAXE DE VOLTA

Tempo: Do min.31:29 até o min. 48:29. Duración: 16 min.

Agora si, entramos de cheo neste bloque de contrargumentación do que falabamos.

Trátase dun bloque en que, a partir de fundidos en negro, contrarguméntanse algunhas das ideas preconcebidas que, de xeito bastante habitual, se adoitan escoitar sobre o reintegracionismo.

Este é un dos primeiros testemuños audiovisuais en que as persoas defensoras deste movemento se poden expresar por si mesmas sen intermediarios e poden argumentar a súa escolla persoal, refutando estereotipos socialmente difundidos.

Neste exercicio de contraargumentación, para refutar afirmacións xerais sostidas contra o reintegracionismo, seleccionáronse argumentos válidos no debate: Científicos, racionais, de exemplificación, etc.e rexeitáronse argumentos inválidos como a xeralización, a ofensa, a simplificación, a falsa analogía, etc.

A linguaxe non é inocente, as cousas que dicimos poden ir construíndo realidades falsas a base de repetirse.É o que se denomina, en algúns contextos, «Profecía autocumprida».

Se ademais, a persoa que espalla a mensaxe é considerada unha autoridade, dada a súa idade ou o seu coñecemento, con case absoluta certeza, a súa mensaxe poucas veces se vai someter a un xuízo crítico e reflexivo.

Noutros casos, é o poder dunha maioría cara a unha minoría a que sostén unha determinada mensaxe de como categorizar grupos de persoas de acordo coas súas aparencias, comportamentos e modos de pensar.

Igual que existen moitos prexuizos de xénero, por ser home ou muller, ou cara determinados colectivos por ser minoría, co reintegracionismo existen tamén moitos prexuizos, isto é, ideas preconcebidas pouco asentadas nun pensamento científico e lóxico- racional.

[→ Os **prexuizos** son unha especie de conto ou fábula en que se empregan máis «caracterizacións» de tipo irracional que argumentos racionais ou científicos.]

1. Está o galeguismo histórico afastado do reintegracionismo?

[Predomina o argumento de exemplificación e científico.]

Neste caso, demostrase razoando con datos históricos que o galeguismo tivo sempre en conta as teses etimolóxicas e lusófilas nos seus debates sobre lingua e ortografía.

Deste bloque, escribe dous – tres exemplos nos que aparezan este tipo de argumentos.

1.
2.
3.

2. Ortografía -identidade

[Predomina o argumento racional e científico.]

Aquí, a través de extractos de lingüistas e sociolingüistas, trabállase a idea de que a ortografía é unha convención gráfica decidida por elites e non escollida libremente por decisión popular. Ademais, argumentase por que usar a ortografía portuguesa non significa en ningún momento afastarmonos da nosa identidade como galegos/as.

Deste bloque, escribe dous – tres exemplos nos que aparezan este tipo de argumentos.

1.
2.
3.

3. Vós o que queredes é que falemos portugués

[Predomina o argumento emocional e científico.]

Desmóntase a idea de que o reintegracionismo queira adoptar a norma do sur de Portugal – a lisboeta – sen ter en conta as nosas peculiaridades propias, como galegos e galegas.

Deste bloque, escribe dous – tres exemplos nos que aparezan este tipo de argumentos.

1.
2.
3.

4. Portugal ignora Galiza

Trabállase o concepto á inversa: A propia Galiza ignora Galiza, a propia Galiza ignora Portugal, no propio Portugal ignórase moitas zonas de Portugal. E, sobretudo, é isto, realmente, importante?

Deste bloque, escribe dous – tres exemplos nos que aparezan este tipo de argumentos.

1.
2.
3.

5. Normativizar e normalizar

[Predomina o argumento racional e científico.]

Neste bloque, desde unha perspectiva sociolingüística, trabállanse estes conceptos en paralelo.

Deste bloque, escribe dous – tres exemplos nos que aparezan este tipo de argumentos.

1.
2.
3.

6. Non é o momento

[Predomina o argumento emocional e científico.]

De acordo cos datos que aparecían como preámbulo no documental (A situación de alarma pola perda de falantes tan significativa en menos dun século) e tendo en conta que os expertos advirten que, coa tendencia actual, en 30 anos só un de cada catro habitantes de Galiza falará na lingua propia, neste bloque relativo a este prexuízo, ínstase a mudar esta traxectoria pasiva de non actuar e arguméntase que achegarnos á lusofonía e a variedade portuguesa pode ser un balón de oxíxeno importante para revertir os datos.

Deste bloque, escribe dous – tres exemplos nos que aparezan este tipo de argumentos.

1.
2.
3.

F NOVAS VÍAS- PORTA PARA O EXTERIOR.

Tempo: Do min.48:18 até o min.55. Duración: 6 min 82 seg.

O documental termina, a partir dunha estrutura circular, coa mesma tese coa que se iniciaba: Debemos buscar unha nova vía para solucionar, de vez, o alarmante problema da perda de falantes de lingua galega.

A nova vía que propón o reintegracionismo é o relacionamento cos países lusófonos, a mudanza de ortografía e novos modelos de ensino. Alén da metáfora visual do cambio de rumbo, aparece como peche, tamén, a metáfora visual da porta para o exterior.

- A.**
-
-
-

- A.** Como corolario a todo o exposto, o documental péchase coas declaracións de dous entrevistados da comunidade lusófona: Manuel Cochole (Mozambique) e Carla Carbatti(Brasil).Que che parece o máis relevante das súas palabras?
- B.** Continuamos nos créditos con diferentes declaracións e algunhas ideas forza. O que sinalarías como máis importante no final dos créditos en relación coa nova vía que propón o reintegracionismo?

- B.**
-
-
-

DESPOIS DE VER O DOCUMENTAL

Ao longo destas actividades, deberás verificar a túa comprensión con respecto aos contidos do filme.

Son exercicios sinxelos onde deberás marcar verdadeiro ou falso, unir ou ordenar secuencias de frases para dar sentido a unha afirmación ou relacionar unha determinada declaración extraída do filme con unha imaxe ou coa persoa responsábel desa declaración. COMEZAMOS!!

**E TI QUE OPINAS
SOBRE *PORTA PARA O EXTERIOR*?**

Serías capaz de escribir un texto expositivo- argumentativo onde expoñas a túa opinión sobre esta visión da lingua galega conectada á lusofonía?

Recorda que podes escoller calquera tese a favor ou en contra, respecto ao tema e a tese propia do documental, sempre que sustentes a túa opinión con argumentos válidos.

O que non está permitido de ningún xeito son as falacias argumentativas como a ofensa, a simplificación, a xeneralización, a apelación á autoridade sen referencias exhaustivas bibliográficas, etc.

O formato escollido pode ser un material multimedia (por exemplo, un vídeo para youtube ou unha presentación de diapositivas, con material escrito e audiovisual propio) ou tamén, calquera texto xornalístico de opinión (por exemplo, unha carta ao director ou un artigo de opinión).

**E SOBRE O TEMA SOBRE O QUE PIVOTA
PORTA PARA O EXTERIOR?**

O tema máis importante de *Porta para o exterior* e que constitúe o eixo central da defensa da tese a prol do reintegrationismo é o dato arrepiante da perda de falantes de galego nestas últimas décadas. Dun 90% de falantes menores de 14 anos, a principios do século XX, pasouse actualmente, a un 13%. Se facemos un cálculo aproximado matemático, obtendremos unha estatística moi alarmante a respecto do número de persoas que falarán en galego dentro de trinta anos.

Atrévete ti a calculalo?

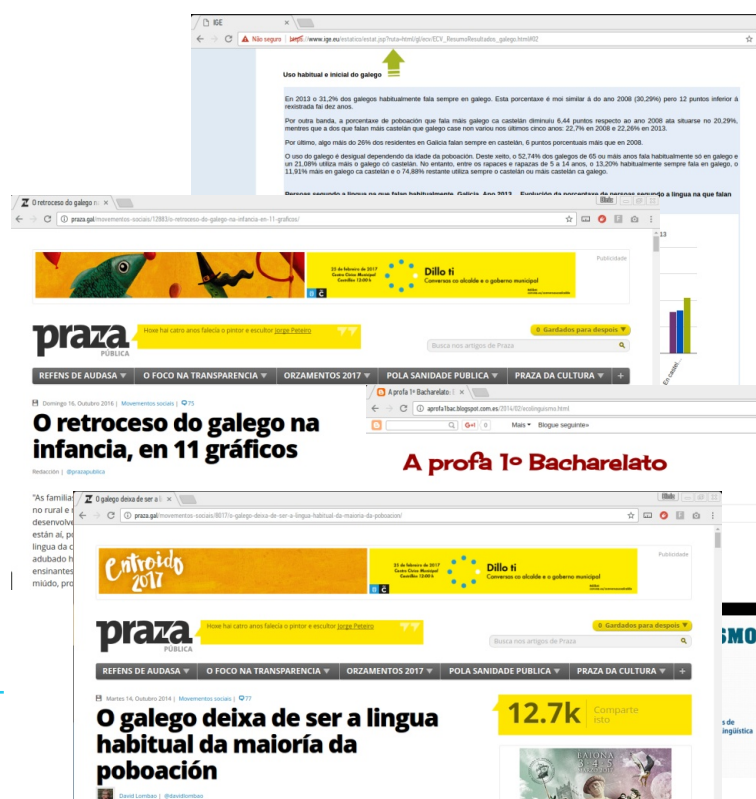
Unha vez obtida a cifra, recomendámoste que te informes sobre os datos do uso actual da lingua galega e sobre o tema ao que remite tamén o documental, o ecolingüismo, nalgunhas destas páxinas web:

https://www.ige.eu/estatico/estat.jsp?ruta=html/gl/ecv/ECV_ResumeResultados_galego.html#02

<http://praza.gal/movementos-sociais/12883/o-retroceso-do-galego-na-infancia-en-11-graficos/>

<http://praza.gal/movimentos-sociais/8017/o-galego-deixa-de-ser-a-lingua-habitual-da-maioria-da-poboacion/>

<http://aprofa1bac.blogspot.com.es/2014/02/ecolinguismo.html>

A continuación, emite unha opinión positiva de valoración das linguas como medios de relación interpersoal e de sinal de identidade dun pobo.

Poderías seguir un guión como o da dereita:

PARA SABER MAIS

Toda a banda sonora que aparece en *Porta para o exterior* é de Ataque Escampe, un dos grupos galegos máis importantes de música *pop* no noso país.

Estas son as cancións que aparecen no documental:

- A primeira, a que constitúe o cabezallo do filme é *Anakiro Toriyama* do seu disco *Galicia es una fiesta: Ataque escampe meets dr. Painkiller*.
- A segunda con apenas uns segundos no documental é *Os problemas crecen* de *O disco vermello*: Aparece como música de transición para introducir o bloque de argumentación dos preconceitos.
- A terceira canción é *Vista Alegre Social Club* (Vol. 2). O disco do cal foi tirado é *Noites de agosto con Ataque Escampe*. Esta canción aparece intermitentemente en todo o documental e pecha os créditos.

Por se queres escoitalas, aquí, tes a ligazón á súa páxina:

<http://ataqueescampe.bandcamp.com>

→ Introducción: 1º parágrafo ou planos-secuencias segundo o formato escollido: Presentación da idea principal (Problemática da perda de falantes de galego, datos reais de falantes menores de 15 anos e ecolingüismo)

→ Desenvolvemento: 2º parágrafo ou planos-secuencias: Resume das características máis importantes sobre Ecolingüismo.

→ 3º parágrafo: As opcións argumentativas que ti contemplas para paliar esta problemática.

→ 4º parágrafo: Pros e contras de cada unha delas.

→ Conclusión: 5º parágrafo: Conclusión final.

↓ Ataque Escampe

PORTA PARA O EXTERIOR

UN DOCUMENTAL
DE SABELA FERNÁNDEZ
E JOSÉ RAMOM PICHEL

Guía didáctica elaborada por:
Sabela Fernández e José Ramom Pichel

Asesoramento e revisión:
Xemma Fernández

Deseño e diagramación:
Sacauntos Cooperativa Gráfica

